

nosus rendhagyó perf. és sup. tövek alaposan megrostálандók volnának.

Talán lesz még alkalmam ezt a javaslatot terjedelmesebben kifejteni és megokolni, addig is ajánlom t. kartársaim figyelmébe.
(Miskolcz.) WEBER ISTVÁN.

A NÉPTANÍTÓK LAPJA.*

A Néptanítók Lapja, mely 28-dik évfolyamának befejezéséhez közeledik, legközelebb közoktatási miniszterünk által reformáltatni fog. Talán nem cselekszünk tehát helytelenül, ha a felforgó kérdés megoldásához adalékot gyűjtünk néhány főbb pontnak mérlegelésével.

A Néptanítók Lapjának feladata, annak érdemes szerkesztője szerint az (I. N. L. XXVI. évf. 10—11. sz.), hogy mint élő kapocs, az az érző és mozgató idegszál, összekösse a fejet a tagokkal, a középpontot a peripheriával. Ez idegszál útján tudja meg mindig hazánk tanítósa nemcsak azt, hogy mit rendel a miniszter, hanem olykor azt is, a mit gondol és a mit érez. Az ő akaratát, gondolatait és érzelmeit elhelyezni a tanítók lelkébe és szívébe: ime, ez a mi szép feladatunk — egyik fele. A másik, a mely nem kevésbé szép, hogy vigyük el viszont a néptanítók gondolatait és érzelmeit is a mi fejünknek, a miniszternek lelkébe és szívébe! Ezt tekintette Gyertyánffy István főfeladatának a múltban és ezt jelölte ki a jövő számára is.

A Néptanítók Lapjának hivatásszerűen az összes népoktatási tanintézetek (óvodák, elemi, felső-, nép- és polg. iskolák, valamint tanítóképzők) ügyeivel kellene foglalkozni, mint a kormány intencióinak letéteményese és a tanítósa közóhajainak tolmácsa!

Nagy és nehéz feladat megoldására vállalkozott tehát a szerkesztő és bár ügybuzgalmát és szakképzettségét még ellenfelei is méltányolják, még sem kerülhette ki, hogy munkálkodása az érdekeltek kritikáját ne provokálja. E tekintetben Gyertyánffy esetről-esetre nyilatkozott és a kormány eddigelé mindenkor az ő pártjára állott. A midőn azonban a kritika b. Eötvös minisztersége alatt

* Felolvasta a szerző a M. Pæd. Társaságnak f. évi nov. 16-dikán tartott rendes havi ülésén.

ismét hallatta szavát, *Gyertyánffy*, hogy a hiányokat gyökeresen orvosolhassa, egy *Emlékiratban* adta elő nézeteit a Néptanítók Lapjának reorganisatiója tárgyában. Legújabbán, a mint említettem, *miniszterünk* vette kezébe az ügyet és egy, e célra egybegyűlt értekezleten napirendre tűzte azt a kérdést, *hogyan lehetne a Néptanítók Lapját legcélszerűbben reformálni?* Mi is ezzel kívánunk foglalkozni és ezért vizsgáljuk meg, vajjon:

a) Megfelelt-e a Néptanítók Lapja egyetemes feladatának?

b) Ha nem felelt meg, miért történt ez? A feladat vagy az eszközök helytelensége volt-e okozója a balsikernek?

c) Milyen feladatot kell ez idő szerint a Néptanítók Lapja számára kijelölni? Milyen eszközöket kell e célra megállapítani?

Ad a). A Néptanítók Lapja ez idő szerint nagy feladatát már a rendelkezésére álló tér csekély voltánál fogva sem oldhatja meg. Cikkei megszakítva jelennek meg, a rendeletek is elkésve közöltetnek, a közéletre vonatkozó hírek is nagyobbára elavulnak, mikorra megjelenhetnek. A tanítók érdeklődését ily beosztással felköltetni és fentartani nem lehetséges. A cikkekre alkalmazható mérték pedig arra vall, hogy a szerkesztő főleg azoknak a tanítóknak szánta lapját, a kik csekélyebb képzettségüknek megfelelő, korlátolt szellemi látóköriük miatt a magvasabb irodalmi és tudományos értékkel bíró cikkeknek aligha vehetik valami hasznát.

Gyertyánffy őszintén bevallja e hiányokat (I. Emlékirata 13. és 16. lapját) és a miniszteri értekezlet is főleg ebben találta okát annak, hogy a Néptanítók Lapja felbontatlanul hever a tanítók asztalán. A korlátolt készülségű tanítóktól nem igen várhatjuk azt, hogy elmélkedést követelő didaktikai cikkeket olvassanak, még akkor sem, ha azok tömör stílusra vallanak. A képzett tanítókról pedig Gyertyánffy is feltételezi, hogy azok szükségleteiknek megfelelő szaklapot járatnak s így a Néptanítók Lapjára nem szorulnak.

Ad b). A Néptanítók Lapja azonban akkor is rossz volt a tanítóóság nagyrésze előtt, a mikor olyan kitünő közleményeket tartalmazott, a melyek tanulmány számba mentek és a külföldi szak-sajtó termékeivel is kiállották a versenyt, mert akkor a tanítóóság részéről az az ellenvetés történt, hogy a tartalom niveauja magas és nem képesek megérteni.

Gyertyánffy erre a sajátos körülményre rá is utal. (Emlékirat 14. lap.) Őszintén megvallja az igazat, megdöbbenéssel kellett hallanom magamnak is ezt a vádat, a mikor a Néptanítók Lapját

olyannak tartottam, mely két heti időközökben megjelent közleményeivel a tanítóság értelmét, szakképzettségét magas színvonalra emelni és megtartani törekedett. Kerestem az okokat s már attól tartottam, hogy talán a tanítók betűiszonyban szenvednek! Felkerestem őket lakószobáikban, érdeklődtem olvasmányaik iránt (Vasárnapi Ujság) s megkönnyebbülve lélekztem fel, a midőn *feltalálni véltem az igazi okot, mely a Néptanítók Lapjának győzelmét, egyetemes jellegénél fogva, meghiusítja.*

A Néptanítók Lapja a tanítóságot közleményeivel, akár magas, akár alacsony szintájon mozogjanak azok, azért nem elégít-heti ki, mert a tanítóképzés nem egységes.

Eltekintve attól, hogy a Néptanítók Lapja a különböző fokozatú és jellegű népoktatási intézetek szükségleteit teljesen, már a terre való tekinteteknél fogva sem képes kielégíteni, magában az a körülmény, hogy elemi tanítóinknak szak- és általános műveltsége is különböző, lehetetlenné teszi azt, hogy Magyarország összes tanítóinak tetszését kinyerhesse.

Ezer és ezer példánya a Néptanítók Lapjának tehát azzal küldetik vissza, hogy olvasóra nem talál!

Ad. c). De hát mi lépjen a Néptanítók Lapjának helyébe, hogy az a tanítóság ízlését kielégíthesse, ha már a mostani szerkesztés legjobb igyekvése mellett távol maradt a tanítóvilág gondolatkörétől? Miként lehetne azt az összeget, a mit az állam a Néptanítók Lapjának kiadására költ, haszonnal értékesíteni a tanúgy munkásainak javára?

Először is arról le kell mondani, hogy olyan tanügyi közlöny legyen a Néptanítók Lapja, mely az összes népoktatási intézetek tanerőinek megfeleljen. Az óvó-ügy, az elemi és polgári iskolák kérdései, nem tekintve a tanítóképzés fontos érdekeit, ez idő szerint már annyira eltérnek egymástól, oly beható méltatást kívánnak, hogy rövid, tájékoztató cikkekkel azokon lendíteni nem lehet. A képzett tanerők a szakszerű fejtegetéstől várhatnak egyedül felvilágosítást, általános fejtegetésekre már nem szorulnak. Szaklapjaink folytonos gyarapodása legjobban igazolja állításunkat. *Tanítóink képzettségüknek megfelelő lapokat már is találnak,* a melyek az állameszme hű szolgálatában állanak, minden érdek nélkül. Szomorú is volna, ha a magyar szellem biztosításához a kormány anyagi támogatása volna szükséges. Megteszik ezt szer-

kesztőink ingyen, mert a hazaszeretet teszi ezt legszentebb kötelességükké.

Majdnem hihetetlen, hogy a Néptanítók Lapjának fentartása mellett még ez időszert értvül azt is felhozzák, hogy hirlapi jellegének megszűnésével a *politikai uralomra* törekvő elemek, nevezetesen úgy a magyar államiságra, mint a polgárok lelkiismereti szabadságára és egymás közötti békeségre nézve annyira veszélyes felekezeti (katholikus néppárt!), nemzetiségi és társadalmi rend felbontására törekvő socialisztikus tendenciák, mindenek előtt a néptanítók után fogják kivetni hálóikat, hogy ezek segítségével annál könnyebben hozzá férjenek a néphez. (Gyertyánffy i. m. 16. l.) Hát ezt a Néptanítók Lapjának politikai közleményeivel vélik megakadályozhatónak?

Korunk nagy eszmék mérkőzésének színhelye s azok uralomra jutása — nem a politikai pártok mérkőzését figyelemmel kíséző népnevelőktől függ, hanem azon meggyőző erőttől, a mely bennük lakozik s mely egész nemzeteket lelkesít s tettekre hevít. Azok a «tárgyilagos politikai közlemények», a melyek most látnak napvilágot a Néptanítók Lapjában, ilyen erővel nem bírnak és nem is fognak bírni soha.

A tanító nem él elkülönítve a társadalomtól, nem képez polgári osztályt, egy ő a nemzettel, a melynek aspiratióit belátása szerint fogja önzetlenül szolgálni azzal, hogy tetterős, értelmes és a magyar hazáért lelkesülő generatiót nevel. A más úton haladókat a helyes útra terelni és a magyar nemzeti szellem híveivé átgyúrni — hivatalos ujságcikkkel nem lehet. A kormányzat bölcsesége és erélye van erre kizárólag hivatva.

Még egyet. A Néptanítók Lapját nemcsak a nemzeti politika terjesztésére kívánják egyesek felhasználni, hanem a *közgazdasági problémák* megoldására is. Ezek is — a mint Gyertyánffy (I. m. 7. l.) találóan mondja — kezdet tettek a Néptanítók Lapjára s azt követelik tőle, hogy folytonosan agitáljon, buzdítson, oktasson abban az irányban, mely szerint a nép keresetképesége a népiskola útján más meg más irányban folytonosan fejlesztessek. Ezek szerint a Néptanítók Lapjának nem lehet fontosabb feladata, mint propagandát csinálni a népiskola útján a gyümölcsfa-tenyésztés, az okszerű gazdálkodás, az állattenyésztés, méhészkedés, selymészet stb. érdekében. A népboldogító eszmék divatja szerint majd a háziipar és kézi ügyességi oktatás, majd a tűzoltás, állat-

védelem, az iskolai takarékpénztárak, fogyasztási szövetkezetek felállítására körüli folytopos agitálásra sarkalják a Néptanítók Lapját. Ezek mind felveendőknél találtattak a lap programjának szerény bérkájába.

Pedig bár ne kellene a tanítókat ezekre a mellékfoglalkozásokra édesgetni! A tanítás egymaga elfoglalja idejüket. — De még egy szempont mérlegelendő, melyet sokszor figyelmen kívül hagynak. Eltekintve a tanítás nehéz munkájától, milyen felelősséggel jár a tanítóknál a gazdálkodásra vonatkozó kísérletezés! Míg a gazda, ha balul ütnek ki próbálkozásai, saját kárán okul, addig a tanító vállalkozásainak sikertelenségén egy egész generáció rágódik. A ki valaminek nem mestere, elrontója az annak. A közgazdasági kérdések fejtegetései alapos szakértelmet követelnek. A tanító ilyenekkel képzettségénél fogva nem rendelkezhetik, az ő feladata nem lehet más, mint ezek iránt a kérdések iránt az érdeklődést felkölteni tanulóinál.

***

De ha sem általános tanügyi, sem politikai vagy közgazdasági közlöny nem lehet a Néptanítók Lapja, hát milyen legyen az?

Legyen a Néptanítók Lapja a szerényebb viszonyok között élő elemi tanítók családi lapja, a tudnivalók heti krónikája. A gyengébben dotált tanítóknak a lap ingyen megküldése indokolt. A mult igazolja ezt.

Gyertyánffyék népies módszertani elmékedései; az állam életében előfordult nevezetesebb eseményeknek körültekintő fejtegetései, a magyar nyelv terjesztése érdekében tanúsított buzgalom és végül, a mit még ellenfeleik is elévülhetetlen érdemökül tudnak be, emberbaráti intézményeink felkarolása . . . mind megannyi példa, a mi követésre vár. A reformált Néptanítók Lapja első sorban méltassa a tanügyet akként, hogy folytatása legyen annak az alapvető munkának, mely elvitázhatlan eredményben előttünk áll.

Első rovata tehát legyen a tanítók főfoglalkozásának szentelve.

Tanügyi közlemények címén nyujtsunk tájékozást a kormány újabb intézkedéseiről s foglalkozzunk egyes szakkérdések fejtegetésével, a melyek a legegyszerűbb viszonyok között a tanítás sikerének előmozdítására alkalmasak.

Második rovata tartalmazza az *ország és a nagy világ ese-*

ményeit, vonatkozással az összeségre és a tanítóságra a pártérdek mellőzésével.

A harmadik rovat *szóljon a családnak*, fejtse fel annak bel-életét, nyujtson útbaigazítást a helyes nevelés és gazdálkodás menetére, a boldogulásra, közöljön oly közismereteket terjesztő cikkeket, a melyek az általános műveltség emelésére szolgálnak és végül pedig, nyujtson a kedély nemesítésére oly alkalmas anyagot, a mely a magyar érzület megizmosodásához járul.

Ily beosztás mellett első sorban *elmaradna a rendeleteknek szószerinti közlése* és csak a *pályázatok* képeznék a hivatalos részt. Különb en erre való úgy is a ministerium hivatalos közlönye. Tartalom dolgában így *tömörülhetne*, mert az óvók és polgári iskolák, valamint tanítóképzők speciális viszonyait érdeklő kérdésektől eltekinthetne és azokat csak akként méltatná, a mint azok a tanítóság érdekeit általában szolgálhatják. Egyes *jó és rossz könyveknek behatóbb ismertetésére* is jutna majd hely. Ez által a tanítóság a tanterv végrehajtása iránt is nyerhetne útbaigazítást. A külföld fontosabb és egyszerű iskolai viszonyokat érintő vívmányait is, habár röviden, fel kellene említeni.

A hazai és a nagy világ eseményeinek helyes ismertetése, egyike a legnehezebb feladatoknak. Csak hivatott író lesz képes lelkiismeretes kézzel a tanítóság előtt az eseményekből az okulást levezetni, a tévedéseket constatálni, a vívmányokat követendő példaként fölláttítani. Már Trefort emlegette, hogy papjaink a plébánia ablakából nézik a világ folyását. Talán tanítóink is ezt teszik, legyünk azon, hogy a midőn kitekintenek, ablakjaik — tiszták legyenek. Ne boruljon azokra a pártoskodás köde! A helyi nagyságok gyakori torzsalkodásaival szembe állítandók az állam jóllétéért küzdő országok férfiak nemes mérközései.

A családi rovat nem kevésbé fontos. Szemeink előtt feltárulnak a 3—400 frtos derék tanítóinknak tiszta, egyszerű lakosztályai. A viruló kertről, gyömölcsösről, rétről és apró marhákról gondoskodó okos tanítóné, tiszta köntösében, a naptól megbarnult alázatos arczával, mily kíváncsian várja a vizitáció eredményét. Hogy panaszkodik az időjárás és árhanatlás ellen, akár egy gazda. Hogy dicséri az új burgonyát, hogy kritizálja a répamagot, a mit a jegyzőtől kapott. Majd elpanaszolja a convictus drága voltát, mert Sárospatakon taníttatja ám kis fiát stb. *De bizik a jó Istenben*, hogy majd csak telik arra, mert jól fizet az újfajta búza. Hogy

secundál ebben az öreg tanító! Bár mennyire dicsérjük vagy kifogásoljuk is iskoláját, örömmel gondol gazdaságára, örömmel emlegeti termését . . . mert, hiába, *őstermelők* vagyunk!

A tanítóknak a tanítástól való elvonását hangzatos cikkekkel elleneznünk kell és kívánnunk, hogy az úgynevezett mellékfoglalkozások minél ritkábban engedélyeztessenek s azokra végre is csak a tapasztalatokon átszűrődött szakértelem szolgáljon tanácsokkal. Még egyszer hangsúlyozzuk a *tapasztalt szakértelemet*. Az elmélet emberei sokszor könnyen megnyerik a kormányzat intézőinek bizalmát. Jó akarattal, nagy közgazdasági problémákkal állnak elő, hogy nemsokára a balsiker esélyeivel küzdjenek. Ha valahol, úgy a tanítók számára készülő közlönyben kell e tekintetben óvatosságra utalnunk: Fájdalom, a magam praxisára is hivatkozhatom e tekintetben. A midőn ugyanis a kormány és biztosának felszólítására, évekkel ezelőtt, a selyemtermelés mellett buzgólkodtam szóban és írásban, épen a Néptanítók Lapjában, kárát láttuk ennek mindnyáján, mert a biztos meg mi, a kik követtük, az elméletnek voltunk emberei.

Az anyagiak mellett a *szellemi* táplálékról is kell gondoskodnunk. Korunkat a haladás jellemzi. Az emberi *értelem* munkálkodása folytonos vívmányokban, újításokban nyilatkozik. A tanítók képzettségéhez mért e nemű ismertetések lehetlenné fogják tenni, hogy népnevelőink a korral ne haladjanak. Az elmaradottság azonban nemcsak a gondolatvilágban tapasztalható. Mily sivár sokszor az az *érzelmi* világ is, a mi az anyában lakozik, ha nincs, a mi azt bevilágítsa, ragyogóvá tegye. Egyszerű viszonyoknak megfelelő szépirodalmi része a Néptanítók Lapjának éltető szövetnekét fogja képezni a téli csendben elmélkedő tanítói családnak. A szeretet szép szava hallassa igéit abban a kis lakban, a melyben a succrescentia idomítója tartózkodik. Az ő lelkesedése nem muló. Ne feledjük, hogy a kis falu csendjét felverő gyermekdal . . . egykoron, vész idején csodás tettekre lelkesíthet. Hogy ez bekövetkezheessen, a mestert nyerjük meg a tiszta *honszerelem* varázsigeinek. Méltassuk történelmünk nagy alakjai mellett emberbarátainkat is. Mutassuk ki, hogy az a sok vándor, idegen nép, mely pusztítva végig járta e hazát, országot, tartós alkotást, államot szervezni nem tudott.

Méltassuk a *családi szentélyt* a maga egyszerűségében, boldogságában. A nemes érzelmek fenkölt szellemű hirdetőit, köl-

tőnket is szólaltassuk meg néha-néha, hogy az örökké ifjú tanítói kedélyben visszhangra találva . . . az ifjúság szívét nemesítsük általuk.

***

Az «*Egyetértés*» tudósítója fején találja a szöveget, a mikor azt írja, hogy Wlassics miniszter úr vérmes reményében úgy akarja reformálni a Néptanítók Lapját, hogy az istenadta falusi tanítója számlálja a napot, s lesse a posta érkezését, melylyel megjön a neki tanulást, feleségének szórakozást, gyermekeinek mulatságot hozó lapja. Nem is egészen bizonyos affelől, hogy a miniszter vágya beteljesedik-e? Én pedig biztosra veszem azt, egy feltétel alatt. Tegye lehetővé törvényhozásunk, hogy nagyratörő miniszterünk a népoktatási törvényt végrehajthassa azzal az erélylyel, mely eddigi intézkedéseit jellemzi. Mi, a kik a népoktatási törvény-bölcsőjét körül állottuk és résztvettünk fejlődésében, ismerjük azokat a hiányokat, a melyek még lelkesebb tanítóinkra is ólomsúlylyal nehezdednek. Ha ezeknek az akadályoknak elhárításáról lesz szó a Néptanítók Lapjában, ha az erre irányuló kormányrendeletek nem csak utasításokban, hanem tettekben fognak nyilvánulni, ha tehát az állam anyagi támogatása a szükségletnek megfelelő lesz: akkor népszerűbb lapja a tanítósnak nem lesz. És hogy ez mielőbb bekövetkezhesék, ezt szívünkbenől óhajtjuk miniszterünknek, a ki a tanítósnak összes anyagi és erkölcsi érdekei iránt oly meleg érdeklődéssel viselkedik.

És most, ezzel a tervbe vett új beosztással köszöntlek régi jó barát. Maradj hive legnemesebb szívű alapítódnak, b. Eötvös első miniszterünknek, a ki az oktatás emelkedését a tanítók buzgóságától várta (l. 1868-iki vezércikkét). Ezt a nemes buzgalmat, mely eddigelé is oly szép sikerre vezetett, te leszel hivatva ezentúl is irányítani. Bár merre vezessenek utaid, ne feledd, hogy *csak boldog tanító nevel boldog hazát!*

VERÉDY KÁROLY.